

ŠTÁTNA
ŠKOLSKÁ
INŠPEKCIA

2021/2022

**ORGANIZÁCIA, PODMIENKY A REALIZÁCIA
ONLINE VZDELÁVANIA V ZÁKLADNÝCH
ŠKOLÁCH V ŠKOLSKOM ROKU 2021/2022
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE**

SPRÁVA Z TEMATICKEJ INŠPEKCIE

**KRITICKÝ
PRIATEĽ ŠKÔL
A ŠKOLSKÝCH
ZARIADENÍ**

Organizácia, podmienky a realizácia online vzdelávania v základných školách v školskom roku 2021/2022 v Slovenskej republike

TEMATICKÁ SPRÁVA

Mgr. Anna Holická
PaedDr. Monika Ružeková, PhD.
Ing. Adriana Vykydalová
Mgr. Alžbeta Štofková Dianovská

OBSAH

1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE O KONTROLOVANÝCH ŠKOLÁCH	4
2 HLAVNÉ ZISTENIA	5
2.1 Personálne zabezpečenie	5
2.2 Podmienky online vzdelávania.....	6
2.4 Organizačný rámec online vzdelávania.....	8
2.5 Zistenia z priameho pozorovania vyučovacieho procesu	10
3 ZÁVERY.....	12
4 ODPORÚČANIA A PODNETY.....	13
4.1 Odporúčania na úrovni školy	13
4.2 Odporúčania pre zriaďovateľov	14
4.3 Odporúčania na úrovni systému	14
5 ZOZNAMY	14
5.1 Grafy	14
5.2 Tabuľky	14

Podmienky výchovy a vzdelávania sa v školskom roku 2021/2022 v dôsledku pandemických opatrení priebežne menili. Školy nariaďovali žiakom povinnú karanténu podľa platného školského semaforu a pokynov regionálnych úradov verejného zdravotníctva. V závislosti od situácie sa buď uzatvárali školy celé alebo len triedy, v ktorých sa vyskytlo ochorenie COVID-19. Pre žiakov v karanténe sa realizovala dištančná online synchrónna¹ alebo kombinovaná² forma vyučovania. Štátna školská inšpekcia v termíne od 03. 11. 2021 do 18. 02. 2022 realizovala tematickú inšpekciu, ktorej cieľom bolo posúdiť organizáciu, podmienky a realizáciu online vzdelávania na základných školách (ZŠ). Zdrojmi získavania informácií boli priame pozorovania výchovno-vzdelávacieho procesu, dotazníky zadávané riaditeľom škôl, pedagogická a ďalšia dokumentácia školy. Dotazníky zamerané na podmienky, organizáciu a realizáciu online vzdelávania v čase aktuálnej epidemickej situácie boli zadané 48 pedagogickým zamestnancom 8 subjektov, v ktorých sa dištančne vzdelávali žiaci iba niektorých tried. Zároveň boli vykonané rozhovory s riaditeľmi týchto škôl.

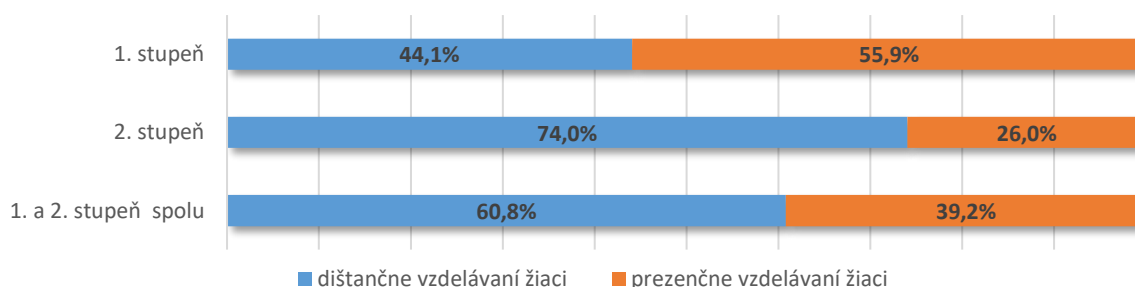
1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE O KONTROLOVANÝCH ŠKOLÁCH

Tematická inšpekcia sa realizovala v 13 plnoorganizovaných štátnych základných školách, z ktorých 11 bolo s vyučovacím jazykom slovenským a 2 s vyučovacím jazykom maďarským. Na vidieku sídlilo 8 a v meste 5 škôl. V kontrolovaných subjektoch sa v aktuálnom školskom roku celkovo vzdelávalo 3 960 žiakov, z nich 1 747 v primárnom a 2 213 v nižšom strednom vzdelávaní.

Z dôvodu nepriaznivej epidemiologickej situácie bolo v 5 sledovaných školách prerušené vyučovanie a vzdelávanie sa realizovalo vo všetkých triedach dištančne. V ostatných 8 ZŠ sa touto formou vzdelávali žiaci iba niektorých tried, ktoré podľa školského semaforu museli prejsť do povinnej karantény. Vyučovanie sa realizovalo **online synchrónnou** formou vo všetkých dištančne vzdelávaných triedach sledovaných škôl okrem jednej školy³, kde sa žiaci vzdelávali **kombinovane**.

V primárnom vzdelávaní sa online vzdelávalo 44,1 %, **v nižšom strednom vzdelávaní** prešlo na dištančnú výuku takmer tri štvrtiny žiakov (Graf 1).

GRAF 1 Podiel dištančne a prezenčne vzdelávaných žiakov podľa stupňa vzdelávania v sledovaných subjektoch

V primárnom vzdelávaní z celkového počtu žiakov DV tvorilo 4,0 % žiakov so zdravotným znevýhodnením (ZZ), 8,4 % žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP) a 10,9 %

¹ **Dištančná online synchrónna forma vzdelávania** sa uskutočňuje v reálnom čase na konkrétnom virtuálnom mieste prostredníctvom konkrétneho online média. Žiaci a učiteľ sú zapojení do vyučovania súčasne a dochádza medzi nimi k okamžitej interakcii. Vzdelávanie vyžaduje používanie digitálnych zariadení (počítač, notebook, tablet, mobilný telefón) pripojených na internetovú sieť.

² **Kombinovaná forma vzdelávania** umožňuje žiakom, ktorí si uplatnili výnimku z karantény, vzdelávať sa prezenčne a zároveň pre ostatných žiakov triedy je vyučovanie realizované dištančnou formou. Daná forma vzdelávania sa uskutočňuje za predpokladu, že v karanténe nie sú všetky triedy školy.

³ ZŠ, Bystrická cesta 14, Ružomberok - kombinovanou formou sa vzdelávala jedna trieda, v ktorej si 9 žiakov uplatnilo výnimku z karantény a boli vyučovaní prezenčne, pričom ostatní žiaci triedy prešli na dištančné vzdelávanie.

žiacov z marginalizovanej rómskej komunity (MRK). **V nižšom strednom vzdelávaní** tvorilo v skupine dištančne vzdelávaných 10,9 % žiakov so ZZ, 2,4 % žiakov so SZP a 7,6 % z MRK (

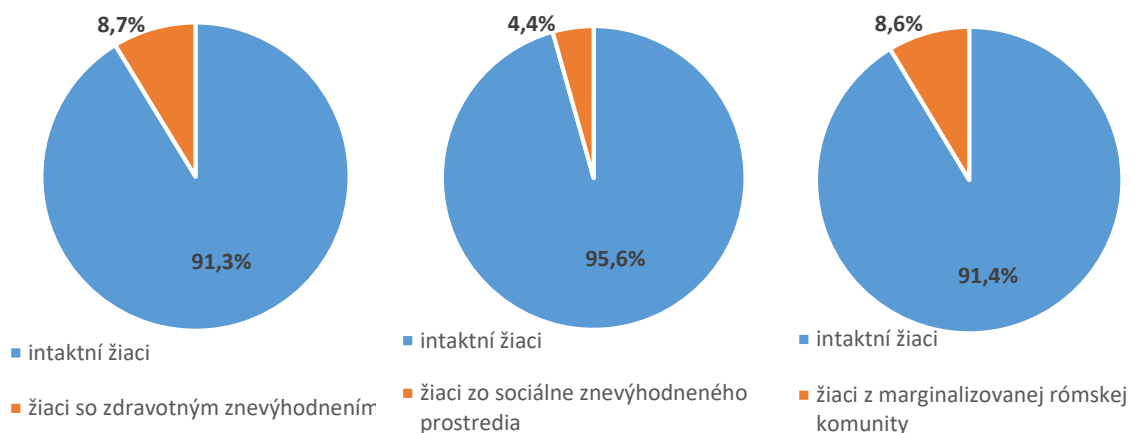
TABUĽKA 1).

TABUĽKA 1 Počet dištančne vzdelávaných žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Stupeň vzdelávania	Žiaci				
	celkový počet	počet dištančne vzdelávaných	z nich		
			so ZZ	zo SZP	z MRK
primárne vzdelávanie	1 747	770	31	65	84
nižšie stredné vzdelávanie	2 213	1 638	179	40	124
spolu	3 960	2 408	210	105	208

Podiel žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP) ku všetkým DV žiakom sledovaných subjektov za prvý a druhý stupeň spolu je názorne spracovaný v *Grafe 2*.

GRAF 2 Podiel žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami ku všetkým online vzdelávaným žiakom

2 HLAVNÉ ZISTENIA

2.1 Personálne zabezpečenie

Výchovno-vzdelávací proces **v primárnom vzdelávaní** zabezpečovalo celkovo **119 pedagógov**, z nich 41,2 % realizovalo dištančné vzdelávanie (DV). **V nižšom strednom vzdelávaní** spolu učilo **208 učiteľov**, z nich viac ako 75 % poskytovalo online vyučovanie (TABUĽKA 2). Školy v nižšom strednom vzdelávaní v sledovanom období evidovali priemerne viac ako 10 % práceneschopnosť pedagógov.

TABUĽKA 2 Prehľad pedagogických a odborných zamestnancov

Pedagogickí a odborní zamestnanci	celkový počet	vyučujúci online		aktuálne práceneschopní	
		počet	podiel z celkového počtu v %	počet	podiel z celkového počtu v %
učitelia 1. stupňa (vrátane katechéta)	119	49	41,2%	6	5,0%
učitelia 2. stupňa (vrátane katechéta)	208	160	76,9%	23	11,1%
vychovávateľ	52	3	5,8%	9	17,3%
školský špeciálny pedagóg	11	2	18,2%	1	9,1%
pedagogický asistent	41	7	17,1%	2	4,9%
Spolu	431	221	51,3%	14	3,2%

Vychovávateľa, školskí špeciálni pedagógovia, pedagogickí asistenti, školskí psychológovia, sociálni pedagógovia, osoby alternatívne zabezpečujúce vzdelávanie sa priamo do dištančného vyučovania zapájali len v nepatrnej miere. Online vzdelávanie z nich poskytovalo iba 12 zamestnancov (10,9 %) v 7 sledovaných subjektoch. Podľa vyjadrení riaditeľov však niektorí pedagogickí asistenti kooperovali s učiteľmi pri distribuovaní preberaného učiva a zadaní domácich úloh žiakom, ktorí nemali vhodné podmienky pre DV; individuálne online doučovali žiakov so ZZ; poskytovali konzultácie priamo v rodinách žiakov. Spoluprácu so školským špeciálnym pedagógom počas DV v dotazníkoch deklarovalo 30 % učiteľov. Niektorí školskí špeciálni pedagógovia poskytovali zákonným zástupcom poradenstvo formou online konzultácii a spolu s pedagogickým asistentom pomáhali žiakom so ZZ pri zapájaní sa do výchovno-vzdelávacieho procesu po prechode na prezenčné vzdelávanie.

2.2 Podmienky online vzdelávania

Materiálno-technické podmienky

Materiálno-technické podmienky pedagógov pre realizáciu DV považovali riaditelia škôl za **adekvátne a dostatočné**, čo bolo v súlade s vyjadreniami väčšiny učiteľov (87,5 %), ktorí v dotazníku potvrdili, že im škola počas online vzdelávania poskytla počítač alebo notebook. Avšak viac ako 60 % z nich uviedlo, že im chýbali niektoré doplnky k digitálnym zariadeniam (slúchadlá, webkamery a i.). Polovica opýtaných pedagogických zamestnancov využívala pri vysvetľovaní učiva počas DV interaktívnu tabuľu, necelá pätina mala k dispozícii i iné elektronické didaktické pomôcky (grafické tablety, vizualizéry a reproduktory). Učitelia v budovách škôl mali k dispozícii wifi pripojenia a voľné dáta, avšak takmer **40 % z nich poukázalo na nedostatočnú rýchlosť a kvalitu internetového pripojenia**, čo významne ovplyvňovalo celkový priebeh online vzdelávania.

Deväť z 13 sledovaných subjektov evidovalo celkovo 153 žiakov, ktorí **nemali vhodné podmienky na online vzdelávanie (6,4 % z dištančne vzdelávaných žiakov)**. V jednej ZŠ⁴ sa z daného dôvodu DV nezúčastňovalo až 41,2 % žiakov. Vyučovanie počas povinnej karantény pre týchto žiakov škola zabezpečovala pravidelným týždenným distribuovaním pracovných listov prostredníctvom terénnych pracovníkov obce a riaditeľa školy. Kontinuita výchovno-vzdelávacieho procesu však u nich nebola zaistená, pretože väčšina z nich pochádzala z málo podnetného prostredia, doručované učebné materiály nevypracovávala a neodovzdávala ich na spätnú kontrolu pedagógom.

⁴ ZŠ s MŠ, Bežovce 417 - na 1. stupni evidovali 7 žiakov a na 2. stupni 14 žiakov, ktorí nemali podmienky na online vzdelávanie z celkového počtu 51 dištančne vzdelávaných žiakov.

Školy sa rôznili v **poskytovaní materiálo-technickej podpory žiakom** počas DV. **Väčšina z nich mala iba v obmedzenej miere možnosť zapožičiavať digitálnu techniku⁵, a preto školy nedokázali všetkým znevýhodneným žiakom zabezpečiť prístup k online vzdelávaniu.**

Väčšina škôl počas DV využívala **jednotnú vzdelávaciu platformu**. Online vzdelávanie sa najčastejšie realizovalo cez prostredia Zoom, MS Teams a Google Trieda. Z iných platforiem pedagógovia používali Google Meet, Skype, Messenger a Webex.

Pedagogickí zamestnanci sa so žiakmi kontaktovali prostredníctvom rôznych **komunikačných kanálov**, najčastejšie využívali školský informačný systém EduPage, platformy MS Teams a Google Trieda, aplikácie Messenger a WhatsApp, portál Bezkriedy. V niektorých prípadoch komunikovali pomocou školských e-mailov alebo prostredníctvom telefonických kontaktov zákonných zástupcov žiakov.

2.3 Podmienky vzdelávania a podporné opatrenia

Väčšina vyučujúcich (93,8 %) v dotazníku uviedla, že na začiatku školského roka 2021/2022 vypracovala **portfóliá učebných zdrojov** z jednotlivých vyučovacích predmetov. Portfóliá obsahovali prezentácie, pracovné listy, rôzne zadania úloh, ale aj odkazy na webové stránky so vzdelávacím obsahom⁶, náučné videá, nahrávky v cudzom jazyku, elektronické učebnice, online slovníky, online testy či online hry. V niektorých školách si obsah portfólií pedagógovia navzájom zdieľali, priebežne aktualizovali a dopĺňali.

ŠŠI na základe rozhovorov s riaditeľmi a s analýzy pedagogickej a ďalšej dokumentácie škôl zistila, že takmer **tri štvrtiny sledovaných subjektov nevypracovali komplexný a funkčný systém kompenzačných opatrení pre žiakov so ŠVVP počas DV**, i napriek tomu, že to riaditelia a pedagógovia v dotazníku potvrdili. Len niektoré sledované ZŠ rešpektovali špecifické vzdelávacie potreby daných žiakov poskytovaním aspoň čiastočnej podpory⁷.

Viac ako dve tretiny riaditeľov uvádzali, že pedagógovia priebežne kontaktovali a zabezpečovali rôzne formy vzdelávania⁸ pre žiakov v karanténe, ktorí nemali vytvorené vhodné podmienky pre DV. Uvedenú informáciu však v dotazníku potvrdilo iba nepatrné percento opýtaných učiteľov. Rozdielnosť vo vyjadreniach riaditeľov škôl a pedagógov poukazuje na nedôsledný systém vnútornej školskej kontroly.

Možnosť prezenčne vzdelávať malé skupiny dočasne vytvorené z 1 pedagóga a najviac 5 žiakov, ktorí nemali možnosť zapájať sa do DV, využila iba jedna z 13 sledovaných škôl.

Väčšina riaditeľov (okrem dvoch) v dotazníku potvrdila, že po návrate k prezenčnej výučbe mali pre žiakov **vypracované kompenzačné opatrenia** na vyrovnanie ich vedomostných rozdielov spôsobených dištančným vzdelávaním. Všetky subjekty umožňovali žiakom predĺženie termínu písomného resp. ústneho skúšania. Na dobrovoľnej báze školy zabezpečovali individuálne konzultácie žiakov s učiteľmi alebo skupinové doučovanie žiakov, ktorí nemali vhodné podmienky na online vzdelávanie. Pre tento účel využívali i aktivity v krúžkovej činnosti, v školských kluboch detí či zapojením sa do projektu Spolu múdrejší. Ojedinele subjekty poskytovali žiakom aj podporné učebné

⁵ počítače, notebooky, tablety, webkamery a slúchadlá

⁶ Virtuálna knižnica, Didakta, Učíme na diaľku, Viki/Edu TV a i.

⁷ rešpektovanie pomalšieho pracovného tempa; poskytovanie pomoci a podpory pedagogickým asistentom; úprava foriem a metód pre vzdelávanie žiakov so ŠVVP na podmienky DV; úprava obsahu vzdelávania; prispôsobenie ich hodnotenia, zabezpečovanie didakticky spracovaných učebných materiálov a zadaní domácich úloh rešpektujúce potreby žiakov so ŠVVP

⁸ 2x týždenne počas DV pripravovali pracovné listy, didakticky spracované učivo; telefonicky alebo cez SMS správy im zadávali úlohy a poskytovali spätnú väzbu na vypracované zadania

materiály. Spoluprácu s komunitnými centrami a neziskovými organizáciami pri zabezpečovaní doučovania žiakov z MRK nepotvrdil v dotazníku žiaden z riaditeľov sledovaných ZŠ.

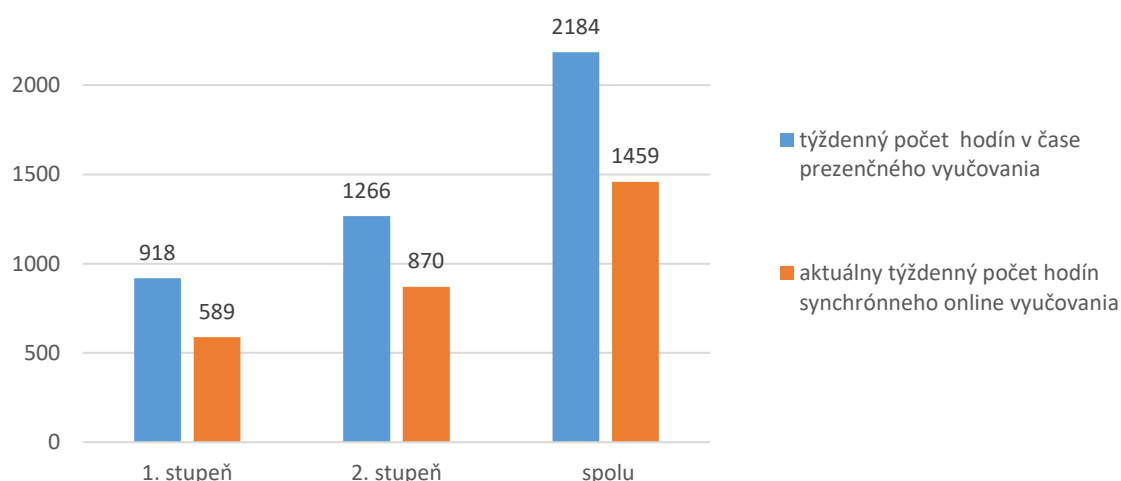
2.4 Organizačný rámec online vzdelávania

Takmer všetky kontrolované školy (92,3 %) si **stanovili jednotné pravidlá** dištančného vzdelávania (pravidlá komunikácie, dodržiavania termínov zasielania zadaní a úloh, pravidiel správania, vrátane pravidiel evidencie dochádzky) a zapracovali ich v dodatkoch školských poriadkov alebo vo svojich interných smerniciach. Všetci žiaci a ich zákonní zástupcovia boli s pravidlami oboznámení. Niektoré subjekty pravidlá zverejnili i na webovom sídle alebo verejne prístupných priestoroch školy, prípadne informovali zákonných zástupcov prostredníctvom aplikácie EduPage alebo na online zasadnutiach triednych aktívov.

Väčšina škôl (92,3 %) **počas dištančnej online synchronnej formy** vzdelávania **upravila rozvrh hodín**. Necelá štvrtina riaditeľov kontrolovaných subjektov v dotazníkoch potvrdila, že dodržiavali odporúčaný rozsah týždenného počtu hodín online výučby stanoveného na základe indikatívnej záťaže žiakov⁹.

Počet hodín prezenčného a dištančného vzdelávania v 5 kontrolovaných školách (v sledovanom období s prerušeným vyučovaním z dôvodu protipandemických opatrení) je prehľadne spracovaný v Grafe 3.

GRAF 3 Týždenný počet hodín prezenčného a dištančného vzdelávania v sledovaných školách s prerušeným vyučovaním

Subjekty sa výrazne odlišovali v **týždennej počte online odučených hodín** (v intervale od 47,1 % do 75,0 % týždenného počtu hodín prezenčného vyučovania). Ich **priemerný počet** za prvý a druhý stupeň spolu predstavoval **66,8 %** hodín (Tabuľka 3). Výnimkou jednej ZŠ¹⁰ školy počas DV prekročovali odporúčaný rozsah vyučovacích hodín. Jedna škola¹¹ dištančne zabezpečila vzdelávanie až 75 % hodín prezenčného vyučovania.

⁹ **Indikatívna záťaž žiakov počas dištančného vzdelávania** v sebe zahŕňa všetky povinné vzdelávacie aktivity žiakov (čas, strávený on-line vyučovaním, resp. inou formou vyučovania; čas, potrebný na vypracovanie úloh, ktoré sú zadávané či distribuované žiakom počas on-line vyučovania, telefonicky, e-mailom alebo v papierovej forme; čas, strávený samoštúdiom). <https://www.statpedu.sk>

¹⁰ ZŠ, Cernina 30 - priemerný počet online hodín v týždennej rozvrhu tried tvoril 47,1 % týždenného počtu prezenčne odučených hodín.

¹¹ ZŠ s MŠ Petra Pázmánya s vyučovacím jazykom maďarským - Pázmány Péter Alapiskola és Óvoda, ul. P. Pázmánya 48, 927 01 Šaľa

TABUĽKA 3 Týždenný počet hodín prezenčného a dištančného vzdelávania v sledovaných subjektoch

Stupeň vzdelávania	Týždenný počet hodín v čase prezenčného vyučovania	Aktuálny týždenný počet hodín synchrónneho online vyučovania	Podiel týždenného počtu dištančne a prezenčne odučených hodín	Odporúčaný podiel týždenného počtu dištančne a prezenčne odučených hodín podľa indikatívnej týždennej záťaže žiakov
1. stupeň	918	589	64,2%	43,8%
2. stupeň	1266	870	68,7%	49,3%
spolu	2184	1459	66,8%	47,1%

Všetci riaditelia škôl okrem jedného potvrdili, že do rozvrhu DV **prioritne zaraďovali predmety hlavných vzdelávacích oblastí**¹². Týždenný rozsah počtu online hodín niektoré školy redukovali, iné ponechali zhodné s prezenčným vyučovaním. Niektoré predmety (hudobná, výtvarná, telesná a športová výchova, technika a pracovné vyučovanie) komplementárnych vzdelávacích oblastí¹³ do rozvrhov neboli vôbec zaraďované. Disponibilné hodiny v 70 % škôl neboli redukované. Viac ako polovica riaditeľov v dotazníku uviedla skrátenie vyučovacích hodín na 40 minút. V dvoch tretinách škôl skrátili i dĺžku vyučovania.

Kombinovaná forma dištančného vzdelávania sa v sledovanom období realizovala len v jednej ZŠ¹⁴ a vyučovanie sa realizovalo **podľa rozvrhu prezenčného vzdelávania**, pričom nebola upravená ani dĺžka vyučovacích hodín.

Súčasťou dotazníka pre učiteľov boli i otázky týkajúce sa hodnotenia žiakov počas DV. Využívanie **formatívneho hodnotenia práce žiakov** v ňom potvrdilo iba 60,4 % opýtaných učiteľov, ostatní výsledky žiakov hodnotili podľa klasifikačnej stupnice.

Počas DV pedagogickí zamestnanci všetkých subjektov **poskytovali konzultácie žiakom a ich zákonným zástupcom** v online priestore, telefonicky, využívaním sociálnych sietí alebo v externých priestoroch areálov škôl. Viac ako polovica opýtaných učiteľov (68 %) však potvrdila nedostatočnú spoluprácu so zákonnými zástupcami žiakov, najmä z MRK.

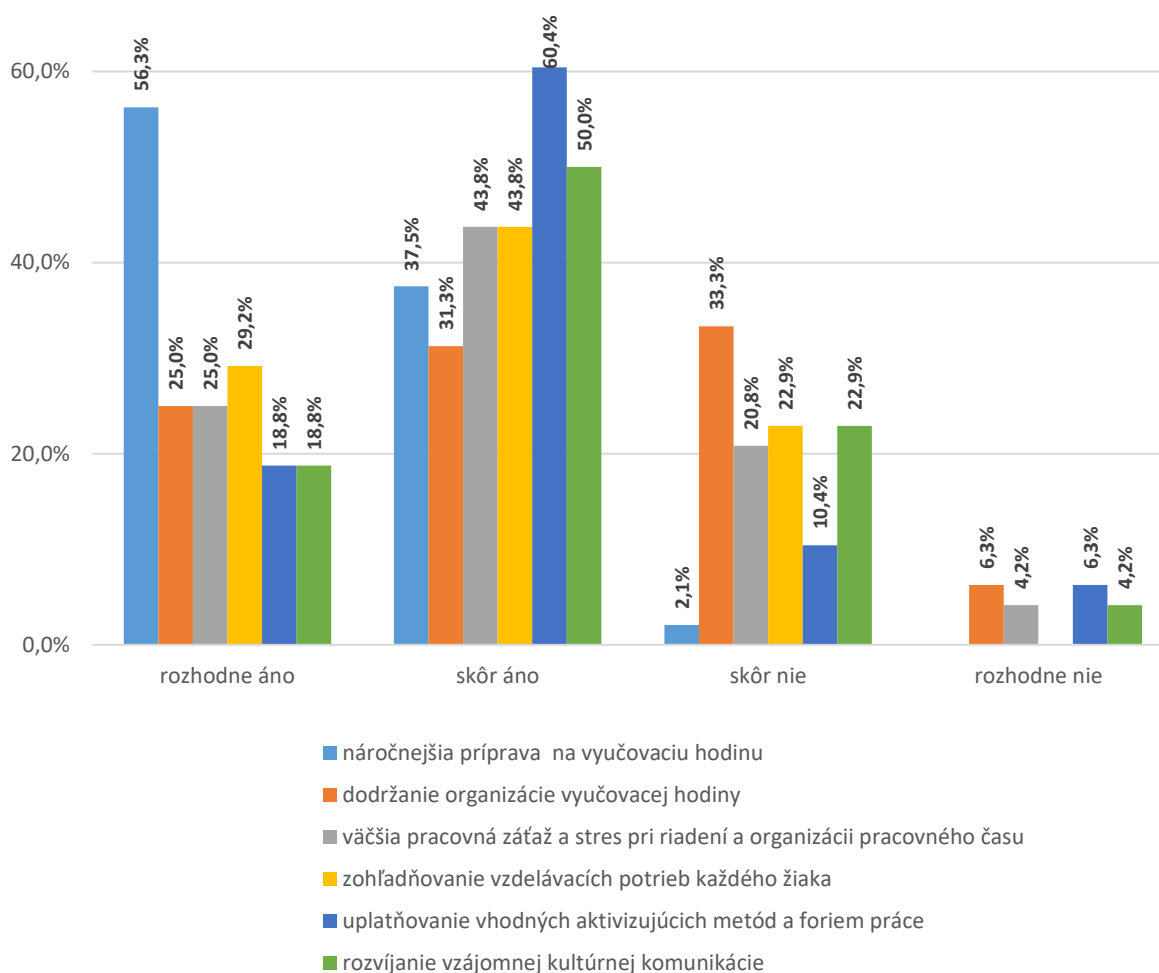
Riaditelia škôl i pedagogickí zamestnanci poukazovali na viaceré **negatíva DV**. Takmer všetci pedagógovia (93,8 %) v dotazníku potvrdili, že príprava na vyučovaciu hodinu v porovnaní s prezenčným vzdelávaním bola výrazne náročnejšia. Viac ako 70 % učiteľov vnímala uplatňovanie aktivizujúcich metód a foriem práce vhodných pre DV a zohľadňovanie vzdelávacích potrieb každého žiaka v online priestore za mimoriadne náročné. Väčšina respondentov (68 %) pociťovala zvýšenú pracovnú záťaž a stres pri riadení a organizácii pracovného času. Za problematické považovali i rozvíjanie a dodržiavanie vzájomnej kultúrnej komunikácie medzi aktérmi DV (Graf 4).

¹² Hlavné vzdelávacie oblasti - Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami, Človek a spoločnosť, Človek a príroda

¹³ Komplementárne vzdelávacie oblasti - Človek a hodnoty, Človek a svet práce, Umenie a kultúra, Zdravie a pohyb

¹⁴ ZŠ, Bystrická cesta 14, Ružomberok

GRAF 4 Miera vyjadrenia pedagógov k problémom dištančného vzdelávania

Riaditelia škôl považovali za ďalšie problémy optimálne zabezpečenie DV pedagógmi, zohľadňovanie technických možností domácnosti žiakov, absencia sociálnych vzťahov medzi žiakmi, nejednoznačnosť usmernení online vzdelávania kompetentnými orgánmi. Učitelia za negatíva DV považovali i zvýšenú záťaž pri kontrolovaní domácich úloh, ktoré žiaci zasielali v elektronickej forme; vypracovávaní študijných materiálov pre žiakov, ktorí nemali možnosť sa dištančne vzdelávať alebo sa zámerne na online hodiny neprípájali.

Za **pozitíva DV** riaditelia považovali upevňovanie vzájomnej spolupráce a koordinácie medzi pedagogickými zamestnancami, obohatenie ich práce o nové formy a metódy práce v online priestore, rozvoj digitálnych kompetencií učiteľov, v niektorých prípadoch i zlepšenie vzťahov medzi pedagógmi a žiakmi (niektorí jednotlivci sa obracali na učiteľov nielen o pomoc týkajúcu sa výchovno-vzdelávacieho procesu, ale aj s osobnými problémami). Oceňovali dostatok vhodných učebných zdrojov a vzdelávacích materiálov v digitálnej podobe na rôznych webových sídlach.

2.5 Zistenia z priameho pozorovania vyučovacieho procesu

Priebeh výchovno-vzdelávacieho procesu v triedach **primárneho vzdelávania** sledovala ŠŠI na 49 online vyučovacích hodinách predmetov slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra, maďarský jazyk a literatúra, anglický jazyk, matematika, prvouka, vlastiveda a prírodoveda. **V nižšom strednom vzdelávaní** boli uskutočnené hospitácie na 132 online hodinách na predmetoch

slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra, maďarský jazyk a literatúra, anglický jazyk, matematika, dejepis, fyzika, biológia, geografia a chémia.

Organizačný rámec DV

Takmer na väčšine sledovaných hodín (92,8 %) pedagógovia v úvode online hodiny vykonali **zreteľnú evidenciu prítomnosti žiakov**. Z priameho pozorovania vyplynulo, že v niektorých školách sa aktuálne **online vyučovania zúčastňovalo menej ako tri štvrtiny žiakov**, ktorí boli v povinnej karanténe. Kritická situácia so zabezpečením DV bola v jednej ZŠ¹⁵, kde s dôvodu nedostatočných materiálno-technických podmienok, zdravotných alebo iných dôvodov sa výuky **nezúčastňovalo priemerne 58,7 % detí**. Absencia žiakov daného subjektu na polovici sledovaných hodín bola vyššia ako 50 %, pričom na 3 z 18 online hodín sa pripojil iba 1 žiak z triedy.

Väčšina žiakov (95,9 %) primárneho vzdelávania sa pripájala na vyučovacie hodiny načas a dodržiavala stanovené pravidlá DV. Žiaci **nižšieho stredného vzdelania** neboli dostatočne dôslední a takmer **na pätine** hodín **neakceptovali** tieto **pravidlá alebo sa pripájali s oneskorením**. V školách, v ktorých učitelia pre DV využívali platformu s obmedzeným časom využívania, niekedy dochádzalo ku skracovaniu dĺžky priameho vyučovania v dôsledku skoršieho „otvorenia online triedy“ vyučujúcim alebo dlhšie trvajúceho sa pripájania žiakov na hodinu. Pedagógmi stanovené **jasné a zrozumiteľné ciele** vyučovania školskí inšpektori pozorovali na 77,9 % sledovaných hodín. Štruktúra a organizácia vyučovacieho procesu bola učiteľmi väčšinou (91,2 % hodín) **pripravená a realizovaná premyslene**, avšak jeho dynamika (striedanie rôznych aktivizujúcich vyučovacích metód a foriem práce) nebola dostatočná takmer na tretine sledovaných hodín (28,7 %). **Problém s internetovým pripojením** sa prejavil až **na 11,0 %** sledovaných online vyučovacích hodín.

Zohľadňovanie vzdelávacích potrieb žiakov

Takmer na všetkých hodinách (97,8 %) pedagógovia **sprístupňovali učivo zrozumiteľne**, v logických súvislostiach a primerane veku žiakov. Zo zistení ŠŠI vyplynulo, že na viac ako **pätine** hodín (21,5 %) učitelia **nezohľadňovali pracovné tempo** každého žiaka. Riaditelia i pedagógovia v dotazníkoch potvrdili, že počas DV zohľadňujú špecifické vzdelávacie potreby žiakov, čo sa **až na 71,8 %** hodín nepreukázalo. **V nepatrnej miere** (na 1,7 % online hodinách) bola žiakom so ŠVVP **poskytnutá podpora vo vzdelávaní** školským špeciálnym pedagógom alebo pedagogickým asistentom.

Uplatňovanie efektívnych stratégií vyučovania

Na pätine online hodín (20,4 %) primárneho a na tretine hodín (31,8 %) nižšieho stredného vzdelávania učitelia **neuplatňovali efektívne stratégie vyučovania** kombinovaním aktivizujúcich vyučovacích metód a foriem práce. Kognitívne kompetencie boli rozvíjané prioritne na nižších úrovniach myšlienkových procesov prevažne úlohami na zapamätanie a porozumenie. Pedagógovia stimulovali žiakov k **rozvíjaniu vyšších myšlienkových procesov na polovici online hodín** (49,2 %). Počas priameho pozorovania DV na väčšine hodín (94,5 %) pedagógovia poskytovali spätnú väzbu na kvalitu a výsledky ich činností. Motivovali žiakov pochvalou a povzbudením, prípadne upozorňovali na nedostatky a chyby pri plnení úloh. Len **na neceléj tretine (29,8 %)** hospitovaných online hodín boli žiaci **podporovaní k rovesníckemu hodnoteniu a sebahodnoteniu** (na 1. stupni na 40,8 % hodín a na 2. stupni iba na 25,8 % hodín).

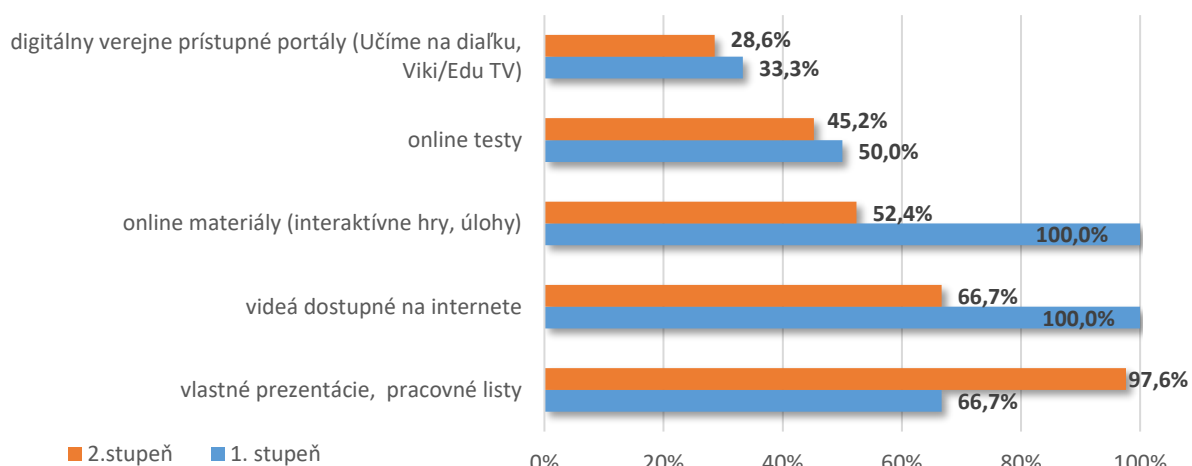
Aktivizácia a zapojenie žiakov do činností

Na všetkých vyučovacích hodinách v primárnom a na väčšine hodín (87,9 %) v nižšom strednom vzdelávaní pedagógovia podnecovali žiakov k **aktivite interaktívnou komunikáciou** prevažne v rovine učiteľ – žiak. Interakcia žiak – žiak bola počas DV evidovaná v malej miere, zvyčajne iba

¹⁵ ZŠ s MŠ, Krtíšska 26, Bušince

pri implementovaní skupinovej práce, prípadne zdieľaním digitálnych poznámkových blokov žiakov. Pedagógovia 1. stupňa **viedli žiakov k prezentovaniu nových nápadov** a postupov pri riešení zadaní úloh na polovici (53,1 %) a učitelia 2. stupňa len na tretine (38,1 %) sledovaných hodín. Vyučujúci v dotazníku deklarovali využívanie **rôznych učebných zdrojov**¹⁶ na online vyučovaní (Graf 5). Avšak počas hospitácií bolo ich využívanie pozorované **na 73,5 %** hodín v primárnom a iba **na 66,7 %** v nižšom strednom vzdelávaní. Na tretine sledovaných hodín vyučujúci využívali **prácu iba s učebnými textami v učebniciach a úlohami v pracovných zošitoch**.

GRAF 5 Učebné zdroje označované pedagógmi v dotazníku

Atmosféra vyučovacej hodiny

Priamym pozorovaním edukácie sa preukázalo, že na všetkých sledovaných hodinách vládla príjemná atmosféra podporovaná empatickou komunikáciou učiteľov a žiakov, korektnými vzájomnými vzťahmi, atmosférou istoty a psychického bezpečia bez vážnejších rušivých momentov. Žiaci rešpektovali pravidlá vzájomnej komunikácie, pri ojedinelom vyrušovaní po napomenutí korigovali svoje správanie. Pedagógovia sa snažili takmer na každej hodine (93,9 %) podporovať sebadôveru každého žiaka ústretovým prístupom.

3 ZÁVERY

Dištančné vzdelávanie sa v takmer vo všetkých triedach sledovaných subjektov realizovalo **online synchronnou formou**. Zúčastnilo sa ho 2 408 žiakov, čo predstavovalo **60,8 %** žiakov daných škôl, pričom 8,7 % z nich boli žiaci so ZZ, 4,4 % zo SZP a 8,6 % z MRK. **Žiaci, ktorí nemali podmienky** na online vyučovanie alebo sa nevedeli efektívne do DV zapojiť, tvorili **6,4 %** dištančne vzdelávaných. Online vzdelávanie zabezpečovalo 41,2 % učiteľov 1. stupňa a 76,9 % 2. stupňa.

Väčšina sledovaných škôl upravila rozvrh hodín dištančného vzdelávania, ale takmer všetky **prekračovali odporúčaný rozsah týždenného počtu hodín online výučby** stanoveného na základe indikatívnej záťaže žiakov.

Väčšina škôl poskytla pedagógom **dostatočné materiálo-technické podmienky**. Avšak až 40 % pedagogických zamestnancov v dotazníku poukázalo na **nedostatočnú rýchlosť a kvalitu internetového pripojenia**, čo ovplyvňovalo celkový priebeh online hodín a úroveň osvojovania si

¹⁶ prezentácie, videá dostupné na internete, cudzojazyčné texty, mapy a obrázkové materiály z internetu, výukové programy, kvízy, online interaktívne hry a doplňovačky, online testy a i.

vedomostí žiakov. Takmer všetky sledované subjekty stanovili **jednotnú vzdelávaciu platformu**, vymedzili spôsob a podmienky vzájomnej komunikácie so žiakmi a ich zákonnými zástupcami.

Tri štvrtiny sledovaných subjektov **nemali vypracovaný komplexný a funkčný systém kompenzačných opatrení pre žiakov so ŠVVP**, čo sa priamym pozorovaním na online hodinách preukázalo nízkou mierou zohľadňovania ich špecifických a individuálnych vzdelávacích potrieb.

Niektoré školy, ktoré evidovali žiakov, ktorí nemali vhodné podmienky pre DV a pochádzali s málo podnetného domáceho prostredia, **nedokázali zabezpečiť fungujúci systém ich vzdelávania**, dôsledkom čoho prevažne žiakom z MRK nebola poskytovaná systematická výuka zohľadňujúca ich špecifické potreby.

Na rozdiel od žiakov 1. stupňa, ktorí sa na väčšine online hodín prihlasovali včas a dodržiavali stanovené pravidlá, žiaci 2. stupňa si plnili tieto povinnosti iba na 81,1 % sledovaných hodín. Takmer všetci učitelia vykonali v ich úvode zreteľnú evidenciu prítomnosti žiakov, ale iba na troch štvrtinách hodín sformulovali **jasné** výchovno-vzdelávacie **ciele**. Prevažná väčšina online hodín bola realizovaná podľa premyslenej prípravy, avšak **dynamika** nebola vždy zabezpečená v dostatočnej miere. Striedanie **aktivizujúcich metód a foriem** vzdelávania absentovalo takmer na tretine hospitovaných online hodín. Poznávacie kompetencie žiakov na úrovni **vyšších myšlienkových procesov** boli pedagógmi počas DV rozvíjané iba na 49,2 % hodín, v dôsledku nedostatočného uplatňovania efektívnych stratégií vyučovania. Učitelia poskytovali žiakom náležitú spätnú väzbu prevažne **formatívnym hodnotením**, poukazovali na ich slabé a silné stránky, ale nepodnecovali hodnotiace kompetencie žiakov autoevalváciou a nedostatočne rozvíjali aj rovesnícke hodnotenie. Školy s cieľom eliminovať dôsledky neplnohodnotného DV po návrate z karantény zabezpečovali **doučovanie** najmä pre žiakov ohrozených školským neúspechom. Avšak mnohí žiaci, najmä z MRK, sa ho nezúčastňovali, pretože sa realizovalo na báze dobrovoľnosti.

Positívnym zistením, ktoré vyplynulo z priameho pozorovania výchovno-vzdelávacieho procesu, bolo, že na všetkých sledovaných hodinách vládla **prijemná atmosféra učenia**.

4 ODPORÚČANIA A PODNETY

4.1 Odporúčania na úrovni školy

- zabezpečiť vhodné materiálno-technické podmienky na online vyučovanie zlepšením technického zabezpečenia pedagógov; poskytovaním digitálnej techniky žiakom, ktorí nemali možnosť sa dištančne vzdelávať; zabezpečením kvalitného internetového pripojenia;
- stanoviť jednotné pravidlá každej formy dištančného vzdelávania (pravidlá komunikácie, dodržiavania termínov zasielania zadaní/úloh, pravidiel správania), zapracovať ich do školského poriadku a zabezpečiť kontrolu ich dodržiavania;
- vypracovať komplexný systém podporných a kompenzačných opatrení pre vzdelávanie žiakov so ŠVVP s ohľadom na ich špecifické potreby a možnosti školy a žiakov, ktorí nemajú vhodné podmienky na online vzdelávanie; dôsledne ho aplikovať v školskej praxi; intenzívne pomáhať znevýhodneným skupinám žiakov pri prekonávaní prekážok vo vzdelávaní;
- využívať možnosti iných organizačných foriem vzdelávania (prezenčné vzdelávanie malých skupín dočasne vytvorených z 1 pedagóga a najviac 5 žiakov);
- kontrolnú činnosť v edukácii zamerať na diferencovanie úloh vzhľadom na vzdelávacie možnosti žiakov; zadávanie úloh na rozvoj vyšších myšlienkových procesov; rozvíjanie zručnosti sebahodnotenia a rovesníckeho hodnotenia; zvýšenie miery uplatňovania tímového vyučovania ako prostriedku vzájomnej socializácie a kooperácie žiakov;

- vytvárať priestor pre efektívnejšie využívanie odporúčaných online vzdelávacích materiálov (interaktívne hry, kvízy, úlohy, videa) počas dištančnej vzdelávania;
- realizovať interné vzdelávanie pedagogických zamestnancov formou výmeny praktických skúseností získaných počas DV.

4.2 Odporúčania pre zriaďovateľov

- pomáhať školám zlepšovať ich materiálno-technické vybavenie v oblasti informačno-komunikačných technológií a poskytovať finančné prostriedky na skvalitňovanie online vzdelávania;
- metodicky usmerňovať riaditeľov škôl a informovať ich o aktuálnych zmenách všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov.

4.3 Odporúčania na úrovni systému

- naďalej realizovať vzdelávacie programy pre pedagogických zamestnancov na:
 - rozvoj kľúčových kompetencií žiakov s dôrazom na rozvíjanie kritického myslenia a tvorivosti, hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov;
 - uplatnenie profesijných kompetencií v oblasti online vzdelávania (metódy a formy dištančného vzdelávania);
- aktualizovať a doplniť databázu metodických a didaktických materiálov na podporu online vzdelávania žiakov;
- zvýšiť rovnosť šancí na kvalitné vzdelávanie všetkých žiakov vhodným prerozdelením finančných prostriedkov určených na zabezpečenie materiálno-technických podmienok DV školám, ktoré vzdelávajú znevýhodnené skupiny žiakov.

5 ZOZNAMY

5.1 Grafy

GRAF 1 Podiel dištančne a prezenčne vzdelávaných žiakov podľa stupňa vzdelávania v sledovaných subjektoch	4
GRAF 2 Podiel žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami ku všetkým online vzdelávaným žiakom	5
GRAF 3 Týždenný počet hodín prezenčného a dištančného vzdelávania v sledovaných školách s prerušeným vyučovaním.....	8
GRAF 4 Miera vyjadrenia pedagógov k problémom dištančného vzdelávania.....	10
GRAF 5 Učebné zdroje označované pedagógmi v dotazníku	12

5.2 Tabuľky

TABUĽKA 1 Počet dištančne vzdelávaných žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami..	5
TABUĽKA 2 Prehľad pedagogických a odborných zamestnancov	6
TABUĽKA 3 Týždenný počet hodín prezenčného a dištančného vzdelávania v sledovaných subjektoch	9